



RYSZARD PACUŁT

Henryk Hahn

W Większycach w powiecie kozielskim od 28 lat działa Uniwersytet Ludowy. Powstanie i dotychczasowy rozwój tej niezwykle zasłużonej dla Opolszczyzny placówki, związane są z działalnością jej założyciela a zarazem dyrektora — Henryka Hahna.

Henryk Hahn urodził się 6 grudnia 1909 r. w Orłowej pow. Frysztat (dziś Czechosłowacja). Ojciec Leon pracował jako górnik w kopalni w Łazach-Karwinie, a matka Maria z domu Smyczek zajmowała się domem. Naukę w szkole podstawowej rozpoczął H. Hahn w 1915 r. we Frysztacie. Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę i po ustabilizowaniu się granicy polsko-czechosłowackiej rodzina Hahnów przeprowadziła się w roku 1920 do Małych Kończyc w powiecie cieszyńskim. Tutaj H. Hahn ukończył w 1922 r. szkołę podstawową, a następnie 3-letnią szkołę wydziałową w Czechowicach pow. Bielsko. Ukończenie tej szkoły umożliwiło H. Hahnowi podjęcie nauki w seminarium nauczycielskim w Pszczynie (1925 r.), a następnie w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Bobrku. Tutaj złożył on w 1930 r. egzamin dojrzałości i rozpoczął pracę w szkołach podstawowych w powiecie cieszyńskim (Małe Kończyce, Próchna k/Małych Kończyc). Po czterech latach pracy przeniesiony został na stanowisko archiwisty do inspektoratu szkolnego w Cieszynie. W 1935 r. Kuratorium Okręgu Szkolnego Śląskiego w Katowicach powierzyło H. Hahnowi obowiązki kierownika kursów teatralnych w Szkole Pracy Społecznej w Cieszynie. Placówka ta przygotowywała młodzież do pracy w teatrach amatorskich, działających przy świetlicach istniejących we wsiach i miasteczkach województwa śląskiego. Przez cztery lata pracy H. Hahna na stanowisku kierownika kursów teatralnych kwalifikacje do pracy kulturalno-oświatowej w środowisku uzyskało około 800 dziewcząt i chłopców Śląska Cieszyńskiego. Ta praca bez reszty zaangażowała H. Hahna. Ona to stała się celem jego życia, realizowanym po dzień dzisiejszy.

Równoległe do swej pracy zawodowej prowadził H. Hahn pracę społeczną, kierując 100-osobowym zespołem amatorskim. Zespół ten występował na wielu imprezach folklorystycznych na Śląsku Cieszyńskim, niejednokrotnie odnosząc poważne sukcesy artystyczne. W okresach waka-

cyjnych, w ramach pracy w Macierzy Szkolnej, organizował H. Hahn kursy przygotowujące nauczycieli do pracy w zespołach teatralnych w szkołach i środowisku.

W 1938 r. Szkoła Pracy Społecznej została przeniesiona do Bogumina. W miejscowości tej H. Hahn na wiosnę i w lecie 1939 r. organizował wielkie plenerowe widowiska dla tysięcy widzów, w których w bezpośrednim sąsiedztwie Niemców podkreślano polskie tradycje Śląska.

W przededniu ataku Niemiec na Polskę udaje się H. Hahn do Krystynopola w powiecie hrubieszowskim, w woj. lubelskim, gdzie ukrywał się przed Niemcami. W grudniu 1940 r. zostaje jednak aresztowany przez gestapo za kontakty z tworzącym się polskim podziemiem zbrojnym. Po kilkumiesięcznym śledztwie i pobycie w więzieniu w Zamościu, Niemcy skierowali H. Hahna do przymusowej pracy przy budowie drogi Hrubieszów — Wareż — Sokal. Stamtąd udaje mu się jednak zbiec i ukryć się w Zwierzyńcu nad Wieprzem w pow. zamojskim. W miejscowości tej przebywa do końca wojny wraz z Anną z domu Jaeschke pochodzącą z powiatu hrubieszowskiego, była nauczycielką i instruktorką w Szkole Pracy Społecznej, z którą w 1942 r. zawarł związek małżeński.

W sierpniu 1944 r. bezpośrednio po wyzwoleniu Zwierzyńca H. Hahn zgłosił się w inspektoracie szkolnym w Zamościu i skierowany został do pracy w miejscowości Szozdy, gdzie od września 1944 r. do czerwca 1945 r. pełnił obowiązki kierownika szkoły. W kwietniu 1945 r. otrzymał z Kuratorium Okręgu Szkolnego Śląskiego w Katowicach propozycję udania się do powiatu kozielskiego, aby w podkozielskiej wsi Większyce, w byłym poniemieckim pałacu zorganizować Uniwersytet Ludowy i prowadzić w nim pracę podobną do tej jaką prowadził w Szkole Pracy Społecznej w Cieszynie. Propozycję tę H. Hahn przyjął i po zakończeniu roku szkolnego udał się w sierpniu 1945 r., wraz z żoną i synkiem Leszkiem do Koźła. Mieszkając w Koźlu czynił starania o uzyskanie dla potrzeb oświaty pałacu większyckiego zajmowanego wówczas przez stacjonujące w nim wojsko radzieckie. Po uzyskaniu pałacu przystąpił w październiku 1945 r. do remontu zdewastowanego podczas działań wojennych budynku. Po sześciomiesięcznej wytężonej i ofiarnej pracy grupki nauczycieli i przy wydatnej pomocy miejscowej ludności można było 29 kwietnia 1946 r. rozpocząć działalność Uniwersytetu Ludowego w Więszycach.

Uczestnikami pierwszego trzymiesięcznego kursu zorganizowanego w większyckim Uniwersytecie Ludowym byli wyłącznie mieszkańcy powiatu kozielskiego, synowie i córki powstańców śląskich i byłych działacze Związku Polaków w Niemczech. Wielu spośród nich już wcześniej poznało organizatora większyckiej placówki, gdyż H. Hahn w tymże samym 1946 r. objechał 28 wiosek powiatu kozielskiego wygłaszając w nich odczyt „Nie chcemy być tylko Ślązakami”. W odczycie tym popularyzował on wśród mieszkańców ziemi kozielskiej historię walk ludu śląskiego o polskość.

Do roku 1949 Uniwersytet Ludowy w Więszycach prowadził wyłącznie działalność repolonizacyjną kładąc nacisk na zaznajomienie uczestników z polską literaturą, historią i geografią. Dużą rolę w tej patriotycznej

edukacji odgrywała praca kulturalno-oświatowa oparta wyłącznie o rodzimy folklor opolski. Każdy kurs kończył się wycieczką do Krakowa i Tatr, wywierającą niezatarte wrażenie na opolskiej młodzieży. 224 absolwentów kursów repolonizacyjnych pracuje dziś prawie w każdej miejscowości powiatu kozielskiego dokumentując swoim patriotyzmem i zaangażowaniem społecznym słuszność wychowawczych koncepcji H. Hahna.

Po likwidacji Uniwersytetu Ludowego w Więszycach, co nastąpiło w 1953 r., H. Hahn kierował zlokalizowanym w pałacu większym Domem Dziecka. W 1957 r. na skutek postulatów ludności powiatu kozielskiego, wznowiono działalność Uniwersytetu Ludowego w Więszycach a patronat nad placówką objął Związek Młodzieży Wiejskiej. Od tej pory uniwersytet kierowany przez H. Hahna szkoli dziewczęta z terenu całej Polski, przygotowując je do pracy w organizacjach młodzieżowych, w Kołach Gospodyń Wiejskich, w ośrodkach „Nowoczesna Gospodyni”, a także we własnym gospodarstwie. Do roku 1973 Uniwersytet Ludowy w Więszycach opuściło 1.355 absolwentów.

Równolegle z pracą zawodową prowadzi H. Hahn przez cały okres powojenny aktywną działalność społeczną. Od chwili wstąpienia do Stronnictwa Ludowego w 1947 r. aż do roku 1950 H. Hahn pełnił obowiązki prezesa Powiatowego Komitetu SL a potem ZSL w Koźlu. Od 1950 r. aż po dzień dzisiejszy H. Hahn jest członkiem Wojewódzkiego Komitetu ZSL w Opolu, a od 1958 r. członkiem Centralnej Rady Uniwersytetów Ludowych w Warszawie. Od 1950 r. nieprzerwanie pełni funkcję radnego WRN w Opolu piastując zarazem stanowisko przewodniczącego komisji oświaty, a potem komisji kultury. Obecnie jest wiceprzewodniczącym Komisji Oświaty, Wychowania i Kultury WRN w Opolu. W latach 1961—1970 jest członkiem Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu. Działa też w TPPR, LOP i TWP, w którym od kilku miesięcy pełni obowiązki prezesa Zarządu Powiatowego. Przez cały czas istnienia TRZZ H. Hahn ofiarnie angażował się w pracy tej organizacji, a po jej rozwiązaniu nadal pracuje w opolskim ruchu regionalnym, będąc jednocześnie jednym z założycieli Towarzystwa Ziemi Kozielskiej.

W Więszycach H. Hahn jest organizatorem licznych akcji i czynów społecznych. Tutaj to z jego inicjatywy i pod jego kierownictwem mieszkańcy wsi i słuchacze Uniwersytetu Ludowego wykonali wiele prac, budując między innymi basen, zagospodarowując większy park i rozpoczynając porządkowanie pobliskiego lasu, który z powodzeniem może pełnić funkcję rekreacyjno-wypoczynkową dla mieszkańców Koźla i Kędzierzyna.

Ofiarna praca i rzetelne społeczne zaangażowanie H. Hahna znalazło pełne uznanie społeczeństwa Opolszczyzny oraz terenowych i centralnych władz państwowych. Wyrazem tego jest przyznanie mu dwukrotnie Złotego Krzyża Zasługi, Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski, Krzyża Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski, Medalu X-lecia Polski Ludowej, Medalu Komisji Edukacji Narodowej, Odznaki „Tysiąclecia Państwa Polskiego”, Odznaki „Zasłużony Działacz Kultury”, Odznaki „Zasłużonemu Opolszczyźnie” i Medalu 800-lecia Koźla.